

Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht

2023

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Interbestuurlijk toezicht	3
2.1	Wat is interbestuurlijk toezicht en wat willen we ermee bereiken?	3
2.2	Interactie	4
2.2.1	Ambtelijke dialooggesprekken	4
2.2.2	Bestuurlijke dialooggesprekken	5
2.2.3	Klankbordgroep IBT	5
2.2.4	Kennisbijeenkomsten	6
2.3	Diagnose	7
2.3.1	Systematisch toezicht	7
2.3.2	Dashboard en publiceren toezichtbrieven	7
2.3.3	Risicogericht toezicht	8
2.3.4	Harmonisatie processen systematisch toezicht	10
2.3.5	Inzet IBT-data van digitalisering en datamanagement	10
2.3.6	Themaonderzoeken	11
2.3.7	Klachten en signalen	11
2.3.8	Landelijke werkgroep IBT Erfgoed	11
2.4	Overkoepelende projecten	12
2.4.1	Vorbereiding Omgevingswet	12
2.4.2	Vorbereiding Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)	12
2.4.3	Ontwikkelen vast inputkanaal voor toezichtstukken	13
3.	Communicatie	14
4.	(Systematisch) toezicht 2023	15
4.1	Financieel toezicht	15
4.2	Huisvesting vergunninghouders	17
4.3	Informatie- en archiefbeheer	18
4.1	Overig toezicht	20
4.2	Monumentenzorg	21
4.3	Omgevingsrecht	21
4.4	Water	24

1. Inleiding

Op 18 januari 2020 is door Gedeputeerde Staten het *Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020–2023* vastgesteld. Het beleidskader beschrijft op welke manier de provincie Noord-Brabant het interbestuurlijk toezicht uitoefent en welke doelen hiermee bereikt worden. Na de Provinciale Statenverkiezingen zal er naar verwachting medio 2023 een nieuw beleidskader worden vastgesteld.

Deze *Uitvoeringsagenda Interbestuurlijk Toezicht 2023* is de vierde en daarmee de laatste uitvoeringsagenda op basis van het in de eerste alinea genoemde beleidskader.

We beschrijven in deze uitvoeringsagenda de activiteiten die IBT in het kader van het laatste jaar van het beleidsplan in 2023 gaat uitvoeren. Een deel van de activiteiten van 2022 gaan mee naar het nieuwe jaar; een aantal activiteiten zijn nieuw. Alle activiteiten dragen bij aan de realisatie van de beleidsdoelen, waarbij we met het interbestuurlijk toezicht voorstaan een goede balans te vinden tussen toezicht houden en adviseren, tussen grip houden en loslaten, tussen corrigeren en leren van elkaar. Dit doen we onder meer door het voeren van ambtelijke dialooggesprekken als vast onderdeel van het toezicht te beschouwen en het organiseren van kennis- en themabijeenkomsten op de verschillende toezichtgebieden. Daarnaast is deze agenda ook gebaseerd op de resultaten en ervaringen van de afgelopen jaren en is het gericht op de ambities die we als Interbestuurlijk Toezicht hebben in het bijdragen aan en impact hebben op de kwaliteit van het openbaar bestuur.

Gelet op de rol die het interbestuurlijk toezicht vervult bij de horizontale verantwoording, hebben we deze agenda na vaststelling door Gedeputeerde Staten bekend gemaakt aan Provinciale Staten.

Halverwege het jaar wordt de uitvoeringsagenda geëvalueerd, waarbij we onder meer zullen kijken of er tussentijdse bijsturing nodig is, bijvoorbeeld naar aanleiding van geconstateerde tekortkomingen of maatschappelijke ontwikkelingen. Als toezichthouders willen we immers flexibel inspringen op nieuwe ontwikkelingen en als dat nodig is, passen we de planning hierop aan. Daarmee heeft deze uitvoeringsagenda een flexibel karakter.

In het begin van het tweede kwartaal van 2023 wordt het *Jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht 2022* door Gedeputeerde Staten vastgesteld. Hierin zullen onder meer de resultaten van het *Uitvoeringsprogramma IBT 2022* zijn beschreven. Tegelijkertijd zal in de eerste helft van 2023 de evaluatie plaatsvinden van het vigerende beleidskader door een extern bureau en gaan we nieuwe beleidsdoelen vaststellen voor het nieuwe beleidskader, dat opgaat in het programmabrede beleidskader *Toekomstbestendig bestuur*.

2. Interbestuurlijk toezicht

2.1 Wat is interbestuurlijk toezicht en wat willen we ermee bereiken?

De definitie van interbestuurlijk toezicht zoals door de Rijksinspecties geformuleerd, luidt als volgt: *Het interbestuurlijk toezicht is het toezicht op de wijze van uitoefening van publieke taken die door de wet zijn opgedragen aan andere overheden.*¹

Het interbestuurlijk toezicht is hiermee een onderdeel van de bestuurlijke verhoudingen tussen het Rijk en de lagere overheden. Het interbestuurlijk toezicht wordt in principe belegd bij de bestuurslaag die een niveau hoger opereert dan de overheid die de uitvoering van de wettelijke taak opgedragen heeft gekregen.

In het *Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht 2020-2023 Provincie Noord-Brabant* zijn we uitgegaan van het doel dat we met interbestuurlijk toezicht erop toezien dat de overheid haar taken blijvend goed uitvoert en dat inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat dit onder welke omstandigheden dan ook, beschermd en geborgd is. We bevorderen hiermee dat de Brabantse lokale overheden krachtige overheden zijn, die hun medebewindstaken correct uitvoeren en het goede voorbeeld geven naar burgers en bedrijven. Hiermee wil IBT ten minste tot en met 2023 de volgende strategische doelstellingen behalen:

1. bijdragen aan het goed functioneren van het openbaar bestuur zodat maatschappelijke opgaven aangepakt kunnen worden;
2. het borgen en bevorderen van een correcte uitvoering van (wettelijke) taken door gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Burgers moeten kunnen vertrouwen op een blijvend goed functionerend openbaar bestuur dat het goede voorbeeld geeft.

Volgend uit het vigerende beleidskader heeft IBT het streven bij te dragen aan de kwaliteit van het openbaar bestuur zodat er een grotere impact wordt bereikt op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvanger. En wel zodanig dat niet alleen de ambtelijke organisatie hiermee geholpen wordt, maar ook de gemeenteraden en de algemeen besturen in hun taak van de horizontale controle op het handelen van de colleges van burgemeester & wethouders c.q. de dagelijkse besturen. Dit vergt aanpassingen in de rechtstreekse contacten met onze toezichtontvangers.

In 2023 voeren we ten minste de activiteiten uit die in deze uitvoeringsagenda zijn beschreven, onder meer in de paragrafen *2.2 Interactie* en *2.3 Diagnose*. Door de geplande activiteiten op te hangen aan deze twee kerndoelen, is dit in overeenstemming met de afbeelding hierna *'Toezicht in Balans'*, waarop het IBT-beleidskader is gebaseerd.

Met deze uitvoeringsagenda investeren we verder in het moderniseren en professionaliseren van het interbestuurlijk toezicht naar een vorm, waarbij het landelijke programma Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT) zoveel mogelijk wordt gevolgd. Tegelijkertijd streven we ernaar dat we eind 2023, aan het einde van de geldigheid van het beleidskader:

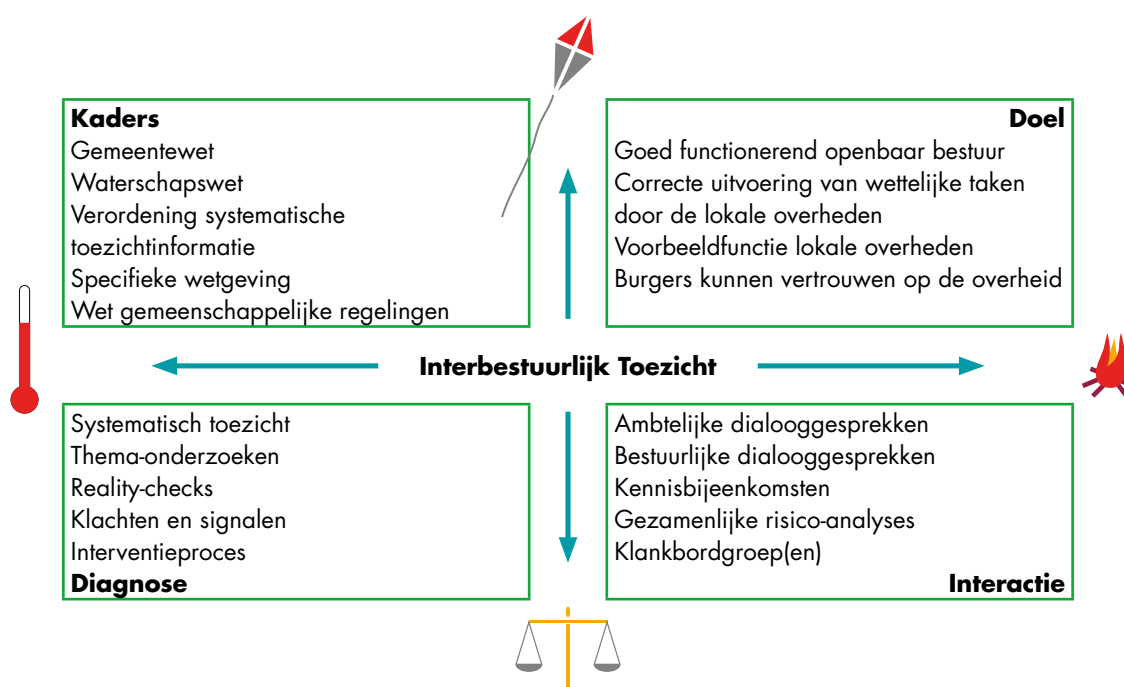
- geen enkele lokale overheid als 'voldoet niet' hoeven te beoordelen;
- minstens 75% van alle toezichtontvangers als voldoet kunnen beoordelen;
- maximaal 25% van alle toezichtontvangers als een voldoet gedeeltelijk beoordelen;
- interventies binnen een jaar kunnen afronden omdat een overheid de tekortkomingen op het specifieke onderdeel dan weer op orde heeft.

¹ Bron: <https://www.ensie.nl/rijksinspecties/interbestuurlijktoezicht>.

Deze Kritische Prestatie-Indicatoren (KPI's) maken onderdeel uit van de provinciale managementinformatie.

Het is belangrijk hieraan toe te voegen dat het toezicht niet het primaire instrument is om de bovengenoemde vier streefdoelen te bereiken. De eigen verantwoordelijkheid en de inzet van de horizontale checks en balances staan altijd voorop. Het interbestuurlijk toezicht, als verticaal toezicht, versterkt dit en stuurt bij waar nodig.

De volgende afbeelding visualiseert hoe wij het resterende jaar van het beleidskader verder gaan inzetten om het toezicht in balans te houden. De balans tussen het toezicht houden en adviseren, tussen grip houden en loslaten, tussen corrigeren en leren. De verdere ontwikkeling van de *Interactiekant* gaat het komende jaar nog de benodigde aandacht krijgen.

2.2 Interactie

2.2.1 Ambtelijke dialooggesprekken

Beleidsdoel

De dialooggesprekken maken onderdeel uit van het grotere streven om meer impact te hebben op de uitvoeringspraktijk van de toezichtontvangers en draagt bij aan de actielijnen 2 en 3, respectievelijk *Beter voeren dialoog* en *Beter leren via toezicht*, van het actieplan van het landelijke programma 'Agenda Toekomst Toezicht' (verder te noemen: het ATT). Tevens willen we samen met de toezichtontvangers met de dialooggesprekken de relatie versterken, de dagelijkse praktijk beter leren kennen op basis van dilemma's en casuïstiek en best practices delen.

Geplande activiteiten

Wat als pilots begon aan het begin van de beleidsperiode is inmiddels een vast onderdeel van de toezichttaak geworden van de toezichtgebieden Financieel toezicht, Huisvesting vergunning-houders, Informatie- en archiefbeheer, Omgevingsrecht en Water.

Het aantal dialooggesprekken dat per jaar gevoerd kan worden, is per toezichtgebied verschillend. Financieel toezicht houdt elk jaar met alle gemeenten en waterschappen een dialooggesprek. De toezichtgebieden Huisvesting en Informatie- en Archiefbeheer hebben als ambitie om elke vijf jaar alle toezichtontvangers te spreken, wat betekent dat jaarlijks met 20% van de toezichtontvangers een dialooggesprek wordt gevoerd. Omgevingsrecht laat het aantal gesprekken voor 2023 open. Monumentenzorg start in 2023 met het voeren van dialooggesprekken en streeft naar 12 gesprekken per jaar.

2.2.2 Bestuurlijke dialooggesprekken

Beleidsdoel

Tijdens deze gesprekken komen onderwerpen over de kwaliteit van het openbaar bestuur in de breedte aan de orde. Interbestuurlijk toezicht maakt onderdeel daarvan uit. Het kan daarbij zowel gaan over actuele lopende zaken ('going concern') als toekomstige zaken met mogelijkheden tot verbetering ('growing concern'). Dit bestuurlijk gesprek wordt voorafgegaan door een ambtelijk dialooggesprek. Daarbij wordt ook gekeken naar de gewenste deelnemers aan het bestuurlijke gesprek.

Geplande activiteiten

In 2023 hebben we te maken met een nieuw bestuur en daarmee mogelijk met een nieuwe gedeputeerde als portefeuillehouder. Bij de kennismaking zal worden gepolst hoe deze aankijkt tegen het voeren van bestuurlijke dialooggesprekken als onderdeel van een bredere discussie met betrekking tot de kwaliteit van het openbaar bestuur. Dit onderwerp komt ook terug in het Beleidskader 'Toekomstbestendig bestuur' dat dit jaar wordt opgesteld.

2.2.3 Klankbordgroep IBT

Beleidsdoel

Interactie tussen toezichthouder en toezichtontvangers. In 2021 is er een profiel van de functie van de Klankbordgroep IBT opgesteld, waarbij is vastgesteld dat de Klankbordgroep door middel van overleg en consultatieronden betrokken is bij het taakveld Interbestuurlijk Toezicht.

Het contact is gericht op:

- gevraagde en ongevraagde feedback om het toezicht passend en impactvoller te laten zijn bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven;
- input en draagvlak op de beleidsproducten, die bijdragen aan de modernisering en professionalisering van het interbestuurlijk toezicht;
- inzichten over de wijze en de uitkomsten van beoordelen van het systematisch toezicht.

Geplande activiteiten

Met de deelnemers van de Klankbordgroep worden alle functiedisciplines, toezichtgebieden, typen toezichtontvangers (gemeenten, GR'en en waterschappen) en alle regio's vertegenwoordigd. De Klankbordgroep wordt in 2023 onder andere uitgenodigd om bij te dragen aan de evaluatie van het aflopende beleidskader én voor het formuleren van nieuwe beleidsdoelen voor het nieuwe beleid van IBT.

2.2.4 Kennisbijeenkomsten

Beleidsdoel

Het organiseren van plenaire kennisbijeenkomsten voor toezichtontvangers om het lerende effect van en met elkaar te stimuleren. In de kennisbijeenkomsten komen actuele ontwikkelingen, eventueel aangevuld met handreikingen en toelichtingen, evenals de uitkomsten van uitgevoerde themaonderzoeken en best practices, aan bod.

Geplande activiteiten

De volgende kennisbijeenkomsten staan voor 2023 op de planning.

Huisvesting Vergunninghouders

In navolging van de Rondetafelbijeenkomst die in november 2022 tijdens de Week van het Wonen is georganiseerd rondom het huisvesten van vergunninghouders in de Brabantse gemeenten, zal in het najaar een nieuwe bijeenkomst worden gehouden, waarbij de actualiteit rondom dit onderwerp vanuit verschillende invalshoeken wordt belicht.

Informatie- en archiefbeheer

In 2022 is gestart met een meerdelige serie van kennisbijeenkomsten rondom het archiefwettelijke onderwerp 'Overzicht van archiefbescheiden'. Deze serie wordt georganiseerd door de Brabantse archivariissen in samenwerking met IBT. In het voorjaar van 2023 vindt de tweede bijeenkomst plaats, die gewijd wordt aan het beheer van een dergelijk overzicht en het erbij behorende Informatiebeheerplan.

Omgevingsrecht

In het voorjaar wordt er een themabijeenkomst georganiseerd met als onderwerp 'VTH-beleidsdoelen'. In het najaar van 2023 vinden de regiobijeenkomsten *Best Practices* voor gemeenten en waterschappen plaats.

Monumentenzorg

In het najaar van 2023 wordt tijdens een kennisbijeenkomst de nieuwe werkwijze van het interbestuurlijk toezicht, gericht op Monumentenzorg aan de toezichtontvangers gepresenteerd. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met andere belanghebbende partijen op het gebied van Erfgoed, zoals het Monumentenhuis Noord-Brabant, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed.

Voor Financieel toezicht zijn vooralsnog geen kennisbijeenkomsten gepland. Reden hiervoor is dat voor het toepassen van wetgeving, bijvoorbeeld het Besluit Begroting en Verantwoording, al door andere partijen bijeenkomsten en netwerkdagen worden georganiseerd.

2.3 Diagnose

2.3.1 Systematisch toezicht

Beleidsdoel

Om de taakuitvoering van de toezichtontvangers te kunnen beoordelen, hebben we informatie en bij voorkeur indicatoren nodig. In onze toezichtmethodieken streven we naar een zo minimaal mogelijk aantal indicatoren die tegelijkertijd ons maximaal informeren over de mate waarin de wettelijke taken worden uitgevoerd.

Concreet betekent dit dat we aan het systematisch toezicht van de generieke toezichtgebieden invulling geven door:

- De toezichtontvangers periodiek te beoordelen op een aantal aspecten. De toezichtmethode, inclusief de toetscriteria en de frequentie per toezichtgebied zijn terug te vinden in hoofdstuk 4.
- Het toezichtoordeel bestaat uit de volgende kwalificaties en bijpassende kleuren:
 - voldoet: groen
 - voldoet gedeeltelijk: oranje
 - voldoet niet: rood
 - verschoonbaar: wit; alleen van toepassing bij Huisvesting vergunninghouders.
- De toepassing van de zogenoemde interventieladder ten behoeve van het toezichtproces. Bij geconstateerde tekortkomingen vindt er een actie plaats vanuit de toezichthouder, die past bij het desbetreffende landelijk afgesproken interventieproces. Dit proces wordt proportioneel en risicogericht toegepast.
- De toepassing van maatregelen vanuit Financieel toezicht, die horen bij repressief en preventief toezicht.

Geplande activiteiten

In 2023 wordt er systematisch toezicht ingezet voor de toezichtgebieden Financieel toezicht, Huisvesting vergunninghouders, Informatie- en archiefbeheer, Monumentenzorg, Omgevingsrecht, en Water. Het toezicht op de Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) richtte zich in het verleden tweejaarlijks op de toepassing van de eisen bij gebiedsdekkende structuurvisies en actuele bestemmingsplannen. Door de aanpassing van de wet is de verplichting van actuele bestemmingsplannen komen te vervallen en daarmee de grondslag voor het toezicht. De Wro gaat met de komst van de nieuwe Omgevingswet hierin op, net als de Monumentenwet, de Wabo² en de Waterwet. Voor de toezichtmethodiek van 2023 heeft dit geen consequenties aangezien die nog gebaseerd is op de huidige wetgeving.

2.3.2 Dashboard en publiceren toezichtbrieven

Beleidsdoel

We zijn transparant over de resultaten van ons toezicht, waardoor mede een vorm van benchmarking mogelijk is.

2 Wabo is de afkorting van de Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht.

Geplande activiteiten

Begin 2023 wordt de doorontwikkelde digitale en integrale Brabantse kleurenkaart als [dashboard](#) voor de gemeenten van Noord-Brabant gepubliceerd. Hierop worden de prestaties van de gemeenten van de laatste vijf jaar per jaar en per toezichtgebied getoond. Niet alleen de stijl en de functionaliteit is van het nieuwe dashboard verbeterd, ook zullen vanaf dit jaar de toezichtoordelen van de betreffende gemeente aan de plattegrond worden gekoppeld. Dit voorziet niet alleen in de behoefte van de gemeenteraden, maar past ook bij de transparantie die de per 1 mei 2022 ingevoerde Wet open overheid (Woo) voorstaat met betrekking tot actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. De colleges van B&W en de gemeenteraden zijn begin 2022 reeds schriftelijk over dit voornemen geïnformeerd en dit zal binnenkort worden herhaald.

2.3.3 Risicogericht toezicht

Beleidsdoel

Ons toezicht richt zich op die situaties waar risico's zijn met potentieel grote maatschappelijke gevolgen, zowel inhoudelijk, financieel als organisatorisch. Eens in de twee jaar maken we samen met de toezichtontvangers een risicoanalyse die we gebruiken bij het bepalen op welke risico's we de periode daarna extra moeten letten.

Bij geconstateerde tekortkomingen interveniëren we proportioneel en risicogericht conform het interventieproces.

Geplande activiteiten

Net als in 2022 diepen we actielijn 5 'Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's' van het ATT in 2023 verder uit, rekening houdend met het gestelde beleidsdoel. In het nieuwe beleidskader *Toekomstbestendig Bestuur* zal het risicogericht toezicht opnieuw worden gedefinieerd, waarbij de ontwikkelingen binnen de actielijn van het ATT worden meegewogen.

Financieel toezicht

Het risicogericht toezicht komt bij Financieel toezicht met name tot uiting in de specifieke toezichtthema's die door het Vakberaad Gemeentefinanciën worden vastgesteld. Voor 2023 is geen toezichtthema vastgesteld. Wel wordt vanuit het vakberaad gestart met een verdere doorontwikkeling van de actielijn Risicogericht toezicht vanuit het ATT. Een projectgroep gaat hiermee aan de slag door het onderzoeken en ontwikkelen van risicoprofielen voor gemeenten en een eenduidige methode om daartoe te komen. Daarnaast vindt in 2023 de interne evaluatie plaats van de systematiek van beperkt en uitgebreid begrotingsonderzoek binnen het kader van risicogericht toezicht en de wijze van communicatie over de toezichtintensiteit naar de toezichtontvanger. Zie hiervoor ook hoofdstuk 4.

Huisvesting vergunninghouders

Het risicogericht toezicht is bij Huisvesting vergunninghouders in eerste instantie minder aan de orde dan bij de andere toezichtgebieden omdat dit toezicht zich vooral toespitst op het halen van de door het Rijk opgelegde halfjaarlijkse taakstelling. Echter, als de taakstelling niet is gehaald, vindt er een ambtelijke interventie plaats waarbij de desbetreffende gemeente een Plan van Aanpak moet opleveren met daarin risicobeperkende maatregelen om te voorkomen dat de achterstand op gaat

lopen. Met name voor 2023 is het belangrijk dit te voorkomen doordat de taakstelling fors omhoog gaat ten opzichte van voorgaande jaren. Vanaf 2023 worden de risicobeperkende maatregelen ook een agendapunt bij de dialooggesprekken.

Naast het systematisch toezicht draagt dit toezichtgebied actief bij aan het provinciale Kernteam dat zich bezighoudt met het asielbeleid in de provincie en aan de landelijke overlegorganen rondom dit onderwerp.

Informatie- en archiefbeheer

Informatie- en archiefbeheer continueert de in 2021 ingevoerde toezichtmethodiek, welke specifiek inspeelt op risicogericht toezicht. Er zijn afspraken met de Brabantse archivariissen, als horizontale toezichthouders, gemaakt om de aanbevelingen vanuit de (twee)jaarlijkse inspecties naar aard en grootte van risico te prioriteren. Vervolgens dienen de toezichtontvangers de aanbevelingen 1-op-1 over te nemen in een verbeterplan. Het verbeterplan wordt beoordeeld door de interbestuurlijk toezichthouder, waarbij het opvolgen van de aanbevelingen van de archivaris, en daarmee het mitigeren van de risico's, het belangrijkste toezichtcriterium vormt.

Naast het systematisch toezicht is in 2022 een werkgroep gestart van archivariissen en toezichthouders om een systematiek van risicoklassen uit te denken die bij het horizontale toezicht op het informatie- en archiefbeheer kan worden toegepast. Een dergelijke systematiek bestaat nog niet binnen dit vakgebied. De werkgroep zal in 2023 het resultaat zowel binnen de provincie als in landelijke gremia presenteren.

Monumentenzorg

Monumentenzorg richt het systematisch toezicht op relevante risico's bij de taakuitvoering door gemeenten op het gebied van het beschermen en onderhouden van archeologie, cultuurhistorie en monumentenzorg. Als gemeenten deze taken niet goed uitvoeren, is het risico groot dat onroerend cultureel erfgoed beschadigd wordt of voorgoed verloren gaat.

In 2023 ligt de focus op het meer risicogericht inrichten van dit toezichtgebied in lijn met het gedachtengoed van het landelijk rapport '[Lappendeken](#)'. Dit betekent concreet dat gemeenten niet meer de gebruikelijke toezichtinformatie op basis van de Verordening systematisch toezicht Noord-Brabant hoeven in te zenden. In plaats daarvan richten we ons voor Monumentenzorg op de taakuitvoering van toezicht en handhaving door gemeenten in de cyclus van beleid, uitvoering en rapportage en de naleving van de kwaliteitscriteria VTH (kritieke massa). Dat gebeurt in nauwe afstemming en samenwerking met het toezichtgebied Omgevingsrecht. Verder bezien we aan de hand van de tweejaarlijkse Rijksmonitor gemeenten van de Erfgoedinspectie, welke gemeenten in aanmerking komen voor een toezichtgesprek. Tevens investeren we in het opbouwen van een stevig netwerk met professionele instanties op het gebied van erfgoed zoals het Monumentenhuis Noord-Brabant, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed

Omgevingsrecht

De beoordelingsvragen richten zich bij het systematisch toezicht in 2023 op relevante risico's bij niet-naleving van de wettelijke procescriteria Vergunning, Toezicht en Handhaving (VTH). Enkele vragen gaan over Monumentenzorg en Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast kan het voorkomen dat er onderzoek wordt gedaan naar de VTH-taakuitvoering door het bevoegd gezag in het onverhoopte geval er in 2023 een incident plaatsvindt met grote maatschappelijke gevolgen of

grote bestuurlijke impact. Dat komt tot op heden sporadisch voor. Verder gebeurt het regelmatig dat het Rijk vanuit haar rol als stelselverantwoordelijke, de provincies vraagt om in de rol van interbestuurlijk toezichthouder actie te ondernemen richting gemeenten. Dat gebeurt bij door het Rijk gesignaleerde risico's op basis van uitgevoerde stelselonderzoeken. Een voorbeeld is het onderwerp 'Inbreng basistaken'. In 2023 besteden we vanuit Omgevingsrecht nadrukkelijk aandacht aan het vervolg daarvan bij een kleine groep Brabantse gemeenten die nog niet alle basistaken bij een omgevingsdienst hebben ondergebracht.

2.3.4 *Harmonisatie processen systematisch toezicht*

Beleidsdoel

Door een uniforme werkwijze te hanteren, is het transparant voor de toezichtontvanger hoe we het toezicht uitvoeren, op welke wijze er wordt getoetst (normen) en hoe we omgaan met de bevindingen. Hierdoor vinden de processen niet alleen efficiënt plaats, maar zijn de verwachtingen over en weer helder.

Geplande activiteiten

In 2022 zijn conformerend aan actielijn 4 'Uniformiteit' van het ATT alle eigenschappen van het systematisch toezicht per toezichtgebied in kaart gebracht. Voor 2023 staat de volgende fase van dit project gepland, namelijk de analyse op welke onderdelen binnen het systematisch toezicht uniformiteit kan worden bereikt. In dit kader zullen ook de briefsjablonen van de toezichtoordelen tegen het licht worden gehouden.

2.3.5 *Inzet IBT-data van digitalisering en datamanagement*

Beleidsdoel

We voeren het toezicht efficiënt uit, door waar mogelijk gebruik te maken van bestaande gegevens en 'open' informatie. Uitgangspunt is het (her)gebruik van (de)centraal beschikbare data.

Geplande activiteiten

IBT vervolgt in 2023 de samenwerking met het CIO3 Office om voor het programma Kwaliteit Openbaar Bestuur, waarvan IBT deel uitmaakt, te komen tot een passende *Roadmap Datagedreven Werken*. We sluiten hiermee aan bij de *Uitvoeringsagenda Digitale Transformatie* van de provincie Noord-Brabant.

De provincie blijft ook in 2023 deelnemen aan de interprovinciale werkgroep Datagedreven toezicht. Dit is een initiatief van het Landelijk Coördinatoren Overleg.

Financieel toezicht werkt, net als bijna alle provincies, sinds 2021 met de applicatie Financieel Toezicht waarin de registratie en verslaglegging van het begrotingsonderzoek plaatsvindt. In 2023 worden de werkwijze en rapportages in Power BI ontwikkeld zodat de data kan worden gebruikt bij het maken van analyses. Op deze wijze kunnen trends en ontwikkelingen van de financiële positie van gemeenten beter worden waargenomen en vergeleken.

3 De afkorting CIO staat voor Chief Information Officer.

2.3.6 Themaonderzoeken

Beleidsdoel

Het bevorderen van samenwerking en kennisdeling aan de hand van zogeheten best practices.

Geplande activiteiten

1. In het voorjaar voert Omgevingsrecht een themaonderzoek *Follow Up* uit naar aanleiding van de themaonderzoeken 'Constructieve veiligheid' en 'Klachten en Meldingen'. Het beoogde resultaat is een overzicht van de wijze waarop gemeenten die onderdeel waren van een themaonderzoek, de verbeterpunten hebben geborgd voor de toekomst en waar nodig het bestaande handhavingsbeleid en/of de uitvoeringsorganisatie daarop hebben aangepast. Daarnaast van gemeenten die geen onderdeel waren van een themaonderzoek, een overzicht van de wijze waarop zij gebruik hebben gemaakt van de aanbevelingen van de algemene rapportage. De resultaten van onze analyse vormen belangrijke input om intern te evalueren en door te ontwikkelen wat een effectieve en efficiënte manier is om gemeenten te helpen hun taken op een correcte wijze uit te voeren.
2. Omgevingsrecht voert in 2023 tevens een themaonderzoek uit met het onderwerp 'Intrekking ongebruikte Wabo-vergunningen'. De keuze voor een risicothema is vooraf afgestemd met de contactpersonen bij gemeenten en waterschappen. Het onderzoek is gepland in het najaar van 2023.
3. Samen met de Vereniging Brabantse Gemeenten wordt een onderzoek uitgevoerd naar de financiële situatie van onze gemeenten. De resultaten daarvan worden door de gezamenlijke Brabantse overheden aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).
4. Verder voert Financieel toezicht in 2023 een themaonderzoek uit naar onderwijshuisvesting, vanuit het oogpunt van (vervangings)investeringen en integrale huisvestingsplannen voor scholen in relatie tot de beschikbare middelen in de gemeentelijke begrotingen

2.3.7 Klachten en signalen

Beleidsdoel

Onderzoeken of de betreffende lokale overheid zijn wettelijke taken naar aanleiding van een klacht van een burger of bedrijf naar behoren uitvoert.

Geplande activiteiten

Onderdeel van onze wettelijke rol als interbestuurlijk toezichthouder is het behandelen van klachten en signalen over de uitvoering van de wettelijke medebewindstaken door de lokale overheden. Op basis van ervaringen uit voorgaande jaren houden we in 2023 rekening met een twintigtal klachten. De behandeling van klachten doen we in lijn met de prioritering en procedure die terug te vinden is in het beleidskader.

2.3.8 Landelijke werkgroep IBT Erfgoed

Beleidsdoel

Door het opstellen en uitvoeren van een concreet actieplan draagt een landelijke werkgroep eraan bij dat het Rijk, provincies en gemeenten schouder aan schouder staan om er samen voor te zorgen dat de kwaliteit van het openbaar bestuur op het speelveld van erfgoed naar een hoger niveau wordt getild zodat de inwoners daar uiteindelijk baat bij hebben.

Geplande activiteiten

Net als vorig jaar neemt Brabant ook in 2023 actief deel aan de landelijke werkgroep IBT Erfgoed. Die tijdelijke werkgroep is medio 2021 op initiatief van het IPO van start gegaan met ambtelijke vertegenwoordigers van provincies, VNG en de ministeries BZK en OCW. Aanleiding was het rapport 'Een lappendeken. Zicht op toezicht door provincies'.

2.4 Overkoepelende projecten

2.4.1 Voorbereiding Omgevingswet

Beleidsdoel

Doel is om te komen tot een heldere IBT-strategie voor de situatie onder de Omgevingswet waaronder begrepen de rol en strategie van IBT-taken bij de provinciale Omgevingsverordening.

Geplande activiteiten

Bij het schrijven van deze uitvoeringsagenda is de inwerkingtreding van de Omgevingswet voorzien per 1 juli 2023. Deze wet betreft een stelselherziening alsmede een vernieuwing van het omgevingsrecht. Zowel qua inhoud als taakuitvoering heeft de Omgevingswet grote gevolgen voor gemeenten, waterschappen en provincies. De wettelijke vereisten voor een professionele uitvoeringsorganisatie aan de hand van een goed werkende en sluitende beleidscyclus blijft onder de Omgevingswet ongewijzigd.

Als maatschappelijke doelen noemt de wetgever:

- a. een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden;
- b. de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Ook in 2023 worden de wetsontwikkelingen nauwlettend in de gaten gehouden. Via een projectmatige aanpak vervolgen we onze voorbereidingen uit voorgaande jaren en richten we ons op de bestaande IBT-activiteiten en de bestaande afspraken over interne organisatie en afstemming. Tevens gaan we de samenwerking op het terrein van de fysieke leefomgeving inventariseren, tegen het licht houden en waar nodig aanpassen. Ook passen we de bestaande 'Verordening systematisch toezichtinformatie Noord-Brabant' technisch en inhoudelijk aan op de nieuwe wetgeving. Deze aanpak doen we zoveel mogelijk in afstemming en samenwerking met andere provincies via de landelijke vakgroep IBT-Omgevingsrecht.

2.4.2 Voorbereiding Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Beleidsdoel

Doel is om te komen tot een heldere IBT-strategie voor de situatie onder de Omgevingswet.

Geplande activiteiten

Tegelijk met de Omgevingswet treedt ook de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Deze wet regelt de invoering van een nieuw stelsel van bouwtoezicht. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit te verbeteren. De toets vooraf op de bouwplannen wordt vervangen door de toets in de praktijk. Dit gebeurt op de bouwplaats zelf, tijdens het bouwproces. Deze toets in de praktijk wordt door onafhankelijke kwaliteitsborgers uitgevoerd. Daarnaast wordt de

aansprakelijkheid van de bouwer vergroot voor bouwfouten. De Wkb geldt naar verwachting tot en met 2024 alleen voor bouwwerken in de laagste risicoklasse. Dit zijn bijvoorbeeld eengezinswoningen en kleinere bedrijfspanden. Op basis van een evaluatie na een aantal jaren bekijkt de wetgever of de werking van de Wkb wordt uitgebreid naar bouwwerken in hogere risicoklassen. De invoering van de Wkb heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie, waaronder begrepen beleid, organisatie en uitvoering van de VTH-taken. Wij volgen de wetsontwikkelingen op de voet en waar nodig houden wij daarmee rekening bij het opstellen van de IBT-strategie onder de Omgevingswet.

2.4.3 Ontwikkelen vast inputkanaal voor toezichtstukken

Beleidsdoel

Uniformiteit en efficiëntie bewerkstelligen voor zowel de toezichtontvangers als voor IBT, passend binnen het harmoniseren van de toezichtprocessen.

Geplande activiteit

In 2022 is de mogelijkheid verkend om voor alle toezichtgebieden de te ontvangen stukken van de toezichtontvangers op één manier binnen te laten komen, namelijk via het digitaal loket van de provincie. Door dit inputkanaal te gebruiken, kan IBT geen stukken meer missen, is er meteen een toets op volledigheid en genereert het zaaksysteem automatisch een ontvangstbevestiging. Deze verkenning is positief ontvangen en in 2023 wordt deze wijze van ontvangst in gebruik genomen. De toezichtontvangers worden per toezichtgebied geïnformeerd met daarin duidelijke aanwijzingen hoe vanaf dat moment te handelen voor het aanbieden van de toezichtstukken.

3. Communicatie

Bij de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht is een goede communicatie met onze toezichtontvangers, zowel op ambtelijk als op bestuurlijk vlak, ontzettend belangrijk. Dit begint met een duidelijke beschrijving welke informatie en acties wij op welk moment en in welke vorm van de toezichtontvangers verwachten om het systematisch toezicht te kunnen uitoefenen. Tegelijkertijd geven wij op een transparante manier aan op welke wijze wij het toezichtgebied beoordelen en op welk moment de toezichtoordelen zijn te verwachten. Als het systematisch toezicht is afgerond, publiceren wij op de website www.brabant.nl/ibt alle toezichtoordelen per toezichtgebied via het interactieve dashboard.

Voor de toezichtgebieden Huisvesting vergunninghouders en Informatie- en archiefbeheer worden de factsheets aangepast. In de factsheets wordt per toezichtgebied beschreven wat er van de toezichtontvangers wordt verwacht en welke criteria worden toegepast bij het systematisch toezicht.

Door de positieve feedback van toezichtontvangers over de per kwartaal verschenen nieuwsbrieven met hoogtepunten op het toezichtgebied Omgevingsrecht, wordt in 2023 hiermee doorgegaan. Doel is om de toezichtontvangers een kijkje in de IBT-keuken te geven en zodoende elkaar steeds beter te leren kennen met meer begrip voor elkaars rol en werkzaamheden.

De geplande communicatiemomenten voor 2023 zijn:

Nr.	Kwartaal	Communicatie
1.	Q1	Publicatie van de uitkomsten van het systematisch toezicht over 2022 door middel van het gemeentelijk dashboard in de vorm van de Brabantse kleurenkaart.
2.	Q1	Na vaststelling door Gedeputeerde Staten publicatie van de Uitvoeringsagenda 2023 op www.brabant.nl/ibt . De uitvoeringsagenda wordt tegelijkertijd met een toelichtende brief over de veranderingen en andere nieuwsfeiten ook naar de colleges van B&W, de gemeenteraden, de dagelijkse en algemene besturen, de Klankbordgroep IBT, de Brabantse archivariissen en de ambtelijke contactpersonen gezonden.
3.	Q1	Publicatie van de gewijzigde factsheets. De ambtelijke contactpersonen worden over de publicatie ingelicht. Werkatelier Omgevingsrecht 'Beleidsdoelen VTH'
4.	Q2	Na vaststelling door Gedeputeerde Staten publicatie van het Jaarverslag IBT 2022. Tevens ontvangen de besturen en de raden van de lokale overheden het jaarverslag rechtstreeks. Kennissamenkomst 'Overzicht archiefbescheiden, deel 2' door Informatie- en archiefbeheer.
5.	Q4	Kennissamenkomsten op het gebied van Huisvesting Vergunninghouders en Monumentenzorg. Regiobijeenkomsten Best Practices op het gebied van Omgevingsrecht. Publicatie van het gemeentelijk dashboard 2023 met de uitkomsten van het systematisch toezicht, incl. de toezichtoordelen.

4. (Systematisch) toezicht 2023

4.1 Financieel toezicht

Bij Financieel toezicht is sprake van specifiek toezicht. Hierdoor wijkt de wijze waarop dit toezicht wordt uitgeoefend enigszins af van de andere vijf toezichtgebieden. Waar de andere toezichtgebieden de colleges c.q. de dagelijkse besturen informeert, informeert Financieel toezicht de gemeenteraden c.q. de algemene besturen.

Bij Financieel toezicht onderscheiden we bij het beoordelen van de gemeente- en waterschapsbegrotingen de volgende drie categorieën: *Voldoet*, *Voldoet met kanttekeningen* en *Voldoet niet*.

Voldoet en *Voldoet met kanttekeningen* leiden tot repressief toezicht, terwijl *Voldoet niet* preventief toezicht tot gevolg heeft.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Een beperkt onderzoek geeft ons een voldoende beeld of de begroting (begrotingsjaar) structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht wordt bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in het begrotingsjaar.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met alleen de mededeling over de vorm van toezicht (repressief). We maken geen inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Het contact beperkt zich in dit geval tot het regulier ambtelijk contact.
	Uit het beperkt onderzoek blijkt onvoldoende of de begroting (begrotingsjaar) structureel en reëel in evenwicht is. Op basis van het uitgebreid onderzoek dat dan volgt concluderen we (alsnog) dat de begroting (begrotingsjaar) structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht wordt bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in het begrotingsjaar.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling over de vorm van toezicht (repressief), inclusief inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Verder beperkt het contact zich tot het regulier ambtelijk contact.
Voldoet met kanttekeningen	Uit het beperkt onderzoek blijkt, dat de begroting (begrotingsjaar) niet structureel en reëel in evenwicht is, maar is het wel voldoende aannemelijk dat uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. Op basis van het uitgebreid onderzoek dat dan volgt, concluderen we definitief dat de begroting (begrotingsjaar) niet structureel en reëel in evenwicht is, maar is het wel voldoende aannemelijk dat uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. De vorm van toezicht wordt bepaald op basis van structureel en reëel evenwicht in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling over de vorm van toezicht (repressief), inclusief inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek. Verder beperkt het contact zich tot het regulier ambtelijk contact.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	Uit het beperkt onderzoek en het daaropvolgende uitgebreid onderzoek blijkt dat de begroting of uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming niet structureel en reëel in evenwicht is.	De gemeenteraad, met kopie aan het college, ontvangt een begrotingsbrief met de mededeling dat de gemeente onder preventief toezicht staat. In deze brief staan inhoudelijke opmerkingen over het begrotingsonderzoek en de reden van het preventief toezicht. Dit betekent dat: <ul style="list-style-type: none"> • de begroting goedkeuring vergt; • er een verdiepingsonderzoek wordt uitgevoerd naar de financiële problematiek; • er intensief contact zal zijn. Begrotingswijzigingen ter goedkeuring moeten worden ingezonden.

Gemeenschappelijke regelingen

Met ingang van het begrotingsjaar 2018 is er een onderscheid aangebracht tussen regelingen met een normaal risico en regelingen met een laag risico. De risico's doen zich met name voor bij de gemeenschappelijke regelingen die betrekking hebben op de taakvelden van het 'sociale domein' en de zogenoemde 'ambtelijke fusies'. Dit houdt in dat de begrotingen en jaarrekeningen van deze regelingen aan een uitgebreidere toets worden onderworpen.

De overige gemeenschappelijke regelingen vallen in de 'lage' risicocategorie. Dit betekent dat bij deze regelingen slechts een globale toets wordt uitgevoerd om te beoordelen of de begroting tijdig én sluitend is ingediend. Daarbij toetsen wij in elk geval ook het realiteitsgehalte van eventueel geraamde taakstellingen of ombuigingen. Uitgangspunt voor beoordeling is de vastgestelde beleidsregel en GTK-GR 2022 wat van toepassing is op begroting 2024 en latere jaren.

Waterschappen

Op grond van de Waterschapswet stellen waterschappen jaarlijks een begroting en jaarrekening vast. Vanuit Financieel toezicht wordt de financiële continuïteit van het waterschap beoordeeld; is het waterschap financieel 'in control' om haar taken naar behoren te kunnen (blijven) uitvoeren? De nadruk van het financieel toezicht ligt op de toets van de begroting. Wij beoordelen of er sprake is van een begroting die structureel en reëel in evenwicht is. Bij het oordeel over de realiteit van de ramingen worden ook zaken als de reservepositie, risico's, het weerstandsvermogen en de schuldpositie op hoofdlijnen meegenomen.

Ontwikkelingen in 2023

In de bestaande systematiek van risicogericht onderzoek van de begroting ontvangt een toezichtontvanger bij een structureel en reëel sluitende begroting een brief met de toezichtvorm zonder verdere toelichting of opmerkingen. Vanuit de praktijk en dialooggesprekken bestaat de behoefte om soms toch een aanvullende toelichting of opmerking aan de gemeenteraad mee te geven over de context van de beoordeling, bijzondere onderwerpen of specifieke situaties die voor een gemeente van toepassing zijn. In de huidige systematiek is dit alleen mogelijk bij een uitgebreid onderzoek. In 2023 zal evaluatie plaatsvinden van de systematiek van beperkt en uitgebreid onderzoek. Dit kan er toe leiden dat de communicatie over de toezichtintensiteit voor de begroting van 2024 wordt aangepast.

4.2 Huisvesting vergunninghouders

Elk half jaar stelt de Rijksoverheid door middel van een taakstelling vast hoeveel vergunninghouders gemeenten moeten huisvesten. Vergunninghouders zijn asielzoekers die een (tijdelijke) verblijfstatus hebben gekregen. Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) publiceert elke maand de realisatiecijfers per gemeente. Op basis van deze maandelijkse cijfers monitort IBT de stand van zaken en neemt contact op met de toezichtontvanger als de prestatie hiervoor aanleiding geeft.

Twee keer per jaar, namelijk per 1 januari en 1 juli, wordt gecontroleerd of de Brabantse gemeenten hun taakstelling hebben gehaald. Vanaf 2023 is de systematiek aangepast.

De belangrijkste veranderingen zijn:

- De formele peilronden worden teruggebracht van twee naar één peilronde. De peildatum van 1 januari wordt de formele peildatum. Hierbij wordt teruggekeken over het gehele voorgaande kalenderjaar. In deze toezichtronde ontvangt elke gemeente, ongeacht de prestatie, een brief.
- Tussentijds wordt per 1 juli gecontroleerd hoe de stand van zaken is met betrekking tot het halen van de taakstelling in het eerste halfjaar. Interventie vindt plaats voor de gemeenten die de taakstelling niet hebben gehaald. Deze gemeenten ontvangen een brief en waar nodig worden er maatregelen genomen.
- Met de gemeenten die de taakstelling niet hebben gehaald, wordt ten minste één ambtelijk toezichtgesprek gehouden.
- Met een deel van de gemeenten die de taakstelling wel hebben gehaald, wordt een dialooggesprek gehouden.
- Afgezien van de twee peilmomenten (1 januari en 1 juli) worden de resultaten van de gemeenten maandelijks gemonitord op de taakstelling naar rato op basis van de verkregen cijfers van het COA.
- Het dashboard laat de resultaten over een heel kalenderjaar zien.
- Actief toezicht is van toepassing:
 - na 2 keer het oordeel 'Voldoet gedeeltelijk';
 - bij de 2e keer het oordeel 'Voldoet niet';
 - indien de achterstand gelijk of hoger is dan 30% van de totale taakstelling (regulier + achterstand).
- 2023 wordt als een overgangsjaar gezien en kan er, afhankelijk van de situatie, meer op maat worden beoordeeld.

De beoordelingscriteria worden op basis van de wijzigingen als volgt.

Beoordeling	Criteria	Interven-tietrede	Toezichtintensiteit
Voldoet	De gemeente realiseert op de peildatum van 1 januari 100% of meer van zijn taakstelling in het voorgaande kalenderjaar en er is geen sprake van achterstanden.	N.v.t.	Waardering voor het behaalde resultaat.
Voldoet gedeeltelijk	De gemeente heeft één maand na de wettelijke peildatum zijn taakstelling gehaald.	1e keer: 1 2e keer: 2	<i>Optioneel:</i> ambtelijk toezichtgesprek over de tekortkomingen. Schriftelijke vastlegging van de afspraken.

Beoordeling	Criteria	Interventietrede	Toezichtintensiteit
Voldoet niet, doch verschoonbaar	De gemeente heeft zijn taakstelling niet gehaald maar om verschoonbare, niet verwijtbare redenen. Óf Als gemaakte afspraken over gespreid inhalen van de achterstand worden nagekomen.	Laatste van toepassing zijnde trede blijft van toepassing	Ambtelijk contact. De laatste beoordeling wordt gehandhaafd tot het moment dat de verschoonbare redenen zijn opgeheven.
Voldoet niet	De gemeente heeft op de peildatum of, indien toegestaan, één maand na de peildatum zijn taakstelling niet gehaald.	1 e keer: 2	Plan van Aanpak binnen 6 weken indienen. Ten minste 1 ambtelijk toezichtgesprek over de tekortkomingen. Schriftelijke vastlegging van de afspraken.
Actief toezicht	1 e keer 'Voldoet niet' op de peildatum van 1 juli en 1 januari na 2x achtereenvolgend 'Voldoet gedeeltelijk'. 2e achtereenvolgende keer 'Voldoet niet'. Achterstand is $\geq 30\%$ van de totale taakstelling.	1 e keer: 3a Geen voor-uitgang: 3b	Geactualiseerd Plan van Aanpak binnen 6 weken indienen. Ten minste 1 ambtelijk actieftoezicht-gesprek over de tekortkomingen. Schriftelijke vastlegging van de afspraken. Indien de ambtelijk gemaakte afspraken niet worden nagekomen, vindt er bestuurlijke interventie plaats.

Met het oog op het correct functioneren van de horizontale controle door de gemeenteraden, verzoekt IBT in zijn algemeenheid voor alle toezichtgebieden de colleges van burgemeester en wethouders de gemeenteraden actief te informeren over het toezichtoordeel en, specifiek voor de huisvesting van vergunninghouders, daarin ook de realisatiecijfers mee te nemen.

4.3 Informatie- en archiefbeheer

Het systematisch toezicht op het informatie- en archiefbeheer richt zich op de beheersmaatregelen van risico's ten aanzien van een goed, geordend en toegankelijke informatiehuishouding en het voorkomen van voortijdig verlies van overheidsinformatie. Tijdens de beoordeling wordt uitgegaan van het vertrouwen in en de deskundigheid van de toezichtontvanger én de archivaris c.q. de horizontaal toezichthouder.

Tijdens de uitvoering van het systematisch toezicht wordt de verslaglegging van het college aan de gemeenteraad beoordeeld. Dit gebeurt in elk geval eens in de twee jaar door middel van een volledig jaarverslag en een SMART opgesteld verbeterplan. Het jaarverslag kan gebaseerd zijn op het KPI4-verslag van de archivaris. In het andere jaar van de cyclus volstaat voor indiening bij IBT een voortgangsbericht van het college aan de raad. In het geval van waterschappen en gemeenschappelijke regelingen geldt dit voor het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur.

4 Zoals beschreven in de VNG Handreiking *Horizontale verantwoording Archiefwet 1995 via Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) Derde, geactualiseerde versie april 2020*.

Voor de uitoefening van het systematisch toezicht baseren we ons dus primair op de rapportage van het college c.q. het dagelijks bestuur aan de raad c.q. algemeen bestuur⁵.

Daarbij hanteren we de volgende stelregels:

1. Het college c.q. dagelijks bestuur brengt jaarlijks vóór 15 juli verslag uit aan de raad c.q. het algemeen bestuur over de uitvoering van de Archiefwet in het voorgaande jaar.
2. Het college c.q. dagelijks bestuur stuurt tegelijkertijd met het jaarverslag een SMART opgesteld verbeterplan naar de raad c.q. het algemeen bestuur, waarin ten minste de aanbevelingen van de archivaris 1-op-1 zijn overgenomen, maar ook knelpunten die de organisatie zelf ervaart en/of geformaliseerde ambities om het informatie- en archiefbeheer naar een hoger niveau te tillen.
3. De stukken die naar de raad c.q. het algemeen bestuur ter horizontale controle zijn gestuurd, zijn uiterlijk op 15 juli door IBT ontvangen. Het precieze informatiearrangement is beschreven in de Factsheet Informatie- en archiefbeheer, die vanaf februari 2023 te vinden is op www.brabant.nl/ibt en naar de ambtelijke contactpersonen wordt gestuurd.
4. Het interbestuurlijk archieftoezicht ziet op basis van bovenstaande verslaglegging aan de raad c.q. het algemeen bestuur erop toe dat de aanbevelingen van de archivaris als horizontaal toezichthouder, geprioriteerd naar risicovol, 1-op-1 zijn overgenomen in het verslag en SMART zijn uitgewerkt in het bijbehorende verbeterplan.

De beoordeling is afhankelijk van de mate waaraan de verslaglegging en het verbeterplan aan de criteria, zoals hieronder beschreven, voldoen.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Het college brengt vóór 15 juli een jaarverslag of voortgangsrapportage uit aan de raad. Gedeputeerde Staten heeft deze stukken uiterlijk op 15 juli ontvangen. Het verslag gaat gepaard met een SMART uitgewerkt verbeterplan op basis van de aanbevelingen van de archivaris en eventuele aanvullende risicovolle knelpunten. De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding voldoet overwegend aan de uitgangspunten van goede, geordende en toegankelijke staat.	Waardering voor het behaalde resultaat.
Voldoet gedeeltelijk	Het college dan wel het dagelijks bestuur heeft bijtijds voldaan aan de criteria van verslagbrenging aan de raad c.q. het algemeen bestuur. De uitwerking in het verbeterplan is echter niet zodanig SMART beschreven dat er het vertrouwen is dat er op afzienbare termijn voldaan wordt aan de bepalingen die de Archiefwet stelt aan een gemeentelijke informatie-huishouding. Of De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding voldoet op onderdelen niet aan de uitgangspunten van goede, geordende en toegankelijke staat.	Het college c.q. het dagelijks bestuur wordt verzocht om de verbetermaatregelen meer SMART te beschrijven c.q. aan te pakken. Tevens vindt er in aanloop naar het volgende systematische toezicht minimaal één ambtelijk toezicht-gesprek plaats tussen IBT en de toezichtontvanger. Deze gesprekken zijn erop gericht om bij de volgende toezichtronde weer een 'voldoet' te behalen.

⁵ *Gemeenschappelijke regelingen, die de vorm hebben van een gemeenschappelijk orgaan of bedrijfsvoeringsorganisatie, verantwoorden zich bij de raden of colleges van de betrokken gemeenten, die de GR hebben ingesteld.*

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	<p>Indien voor 15 juli: Geen verslag met verbeterplan is uitgebracht aan de raad c.q. het algemeen bestuur. Of De raad c.q. het algemeen bestuur het verslag niet heeft behandeld. Of Gedeputeerde Staten de stukken, behorende bij het informatie-arrangement niet heeft ontvangen. Of De kwalitatieve staat van de informatiehuishouding benadert niet de goede, geordende en toegankelijke staat.</p>	<p>Wij verzoeken het college c.q. dagelijks bestuur om voor het volgende systematische toezicht een verslag over het voorgaande jaar, inclusief een SMART uitgewerkt verbeterplan op te leveren. Of In de aanloop naar de volgende systematische toezichtronde vindt er minimaal één ambtelijk toezichtgesprek plaats tussen IBT en de toezichtontvanger. Dit gesprek is erop gericht om bij de volgende toezichtronde weer een 'voldoet' te behalen.</p>

Gemeenschappelijke regelingen

Vanaf 2021 worden de gemeenschappelijke regelingen op basis van het KPI-verslag met verbeterplan eens in de twee jaar beoordeeld op dezelfde gronden als gemeenten en waterschappen. Een uitzondering hierop vormen de gemeenschappelijke regelingen:

1. die (nog) geen horizontaal toezichthouder hebben aangewezen;
2. die in 2022 over het verslag van 2021 een *voldoet gedeeltelijk* of *voldoet niet* hebben gekregen;
3. die in het toezichtoordeel van 2022 het verzoek hebben gekregen om in 2023 een volledig verslag of een voortgangsbericht in te zenden.

Van deze gemeenschappelijke regelingen verwachten we in 2023 een verslag dat aan alle criteria voldoet.

Indien voor 2023 een vrijstelling voor het indienen van het verslag en verbeterplan bij Gedeputeerde Staten van toepassing is, is de GR hierover in het toezichtoordeel van 2022 geïnformeerd. Het aanbieden van deze stukken aan het algemeen bestuur c.q. de deelnemende gemeenten (bij GR'en BVO en gemeenschappelijke organen), is uiteraard wel van toepassing.

4.1 Overig toezicht

De lokale overheden zijn voorts bij wet verplicht om:

1. een verzoek tot machtiging bij Gedeputeerde Staten in te dienen als archieven ouder dan twintig jaar nog niet overgebracht kunnen worden⁶;
2. toestemming te vragen aan Gedeputeerde Staten indien de openbaarheid van overgebrachte archieven langer dan 75 jaar, wordt beperkt⁷;
3. vastgestelde archiefverordeningen mee te delen aan Gedeputeerde Staten⁸.

⁶ Conform Artikel 13, derde lid van de Archiefwet 1995.

⁷ Conform Artikel 15, vierde lid van de Archiefwet 1995.

⁸ Conform artikelen 30, 32, 35 en 37 van de Archiefwet 1995.

4.2 Monumentenzorg

Het toezicht op Monumentenzorg geeft zicht op de wijze waarop gemeenten hun taken op het gebied van monumentenzorg uitvoeren. Als dit niet goed gebeurt, bestaat het risico dat onroerend cultureel erfgoed onherstelbaar beschadigd wordt of zelfs verloren gaat. Hierbij is het van belang en een wettelijke plicht dat gemeenten een Monumentencommissie instellen die adviseert over omgevingsvergunningen.

Zoals eerder vermeld, ligt de focus in 2023 op meer risicogericht toezicht in lijn met het gedachtengoed van het landelijk rapport 'Lappendeken'. Dit betekent concreet dat gemeenten niet meer de gebruikelijke toezichtinformatie op basis van de Verordening systematisch toezicht Noord-Brabant hoeven in te zenden. In plaats daarvan ligt in 2023 de focus op vergunningverlening, toezicht en handhaving in de beleidscyclus VTH (beleid, uitvoering en rapportage) in combinatie met de beschikbare uitvoeringscapaciteit.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	Het onderwerp Monumentenzorg is opgenomen in de VTH-documenten en er wordt voldaan aan de kritieke massa van de Kwaliteitscriteria VTH.	Waardering voor het behaalde resultaat.
Voldoet gedeeltelijk	Het onderwerp Monumentenzorg is niet opgenomen in de VTH-documenten of er wordt voor dit onderdeel niet voldaan aan de kritieke massa van de Kwaliteitscriteria VTH	Ambtelijk contact over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.
Voldoet niet	Het onderwerp Monumentenzorg is niet opgenomen in de VTH-documenten en er wordt voor dit onderdeel niet voldaan aan de kritieke massa van de Kwaliteitscriteria VTH	Ambtelijk en eventueel bestuurlijk contact over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken.

De prestaties uit het systematisch toezicht worden door middel van het dashboard op de provinciale IBT-website gepubliceerd.

4.3 Omgevingsrecht

Op grond van de Wabo dienen gemeenten periodiek de volgende documenten vast te stellen:

- Beleidsplan Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), gebaseerd op een adequate probleemanalyse, met inzicht in prioriteitenstelling. Deze sluit aan op de gestelde doelen, geeft inzicht in de methodiek om de gestelde beleidsdoelen te bereiken, biedt inzicht in de benodigde en beschikbare financiële en personele capaciteit voor het bereiken van de doelen en het uitvoeren van de activiteiten.
- Jaarlijks uitvoeringsprogramma VTH, met daarin de voorgenomen activiteiten waarbij inzichtelijk rekening wordt gehouden met gestelde doelen en prioriteiten uit het beleidsplan en de verbeterpunten uit het voorgaande evaluatieverslag.
- Jaarlijks evaluatieverslag, waarin inzichtelijk rekening wordt gehouden met de uitgevoerde activiteiten uit het uitvoeringsprogramma, het bereiken van de gestelde beleidsdoelen en – indien van toepassing – aangevuld met verbeterpunten voor het volgende jaar.

- De beleidsplannen, uitvoeringsprogramma's en evaluatieverslagen dienen betrekking te hebben op alle VTH-taken die onder de Wabo vallen. Hierbij besteden wij in 2023 met prioriteit aandacht aan de volgende beoordelingsvragen die direct of indirect voortvloeien uit de wettelijke procescriteria VTH.

Onderdeel VTH beleidscyclus	Beoordelingsvraag
Verordening kwaliteit VTH	<ol style="list-style-type: none"> 1.a Evalueren B&W jaarlijks over de naleving van de kwaliteitscriteria voor de eigen organisatie en de omgevingsdienst en doen zij daarover mededeling aan de gemeenteraad? 1.b Als blijkt dat de kwaliteitscriteria niet zijn of niet konden worden nageleefd, motiveren B&W dan de reden waarom en hoe wel voor de gestelde kwaliteit wordt gezorgd? (<i>Modelverordening kwaliteit VTH art. 5 lid 2 en 3</i>) 2. Voldoen B&W aan deskundigheidsgebied 26 (Cultuurhistorie) van de geldende kwaliteitscriteria VTH?
Beleidsplan	<ol style="list-style-type: none"> 3a. Stellen B&W voor de taken, niet zijnde de basistaken van de omgevingsdienst, het VTH-beleid vast in één of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke doelen zij zichzelf stellen en welke activiteiten zij daartoe zullen uitvoeren? (<i>Bor 7.2, lid 1</i>) 3b. Wordt het handhavingsbeleid ook afgestemd met de organen die belast zijn met de strafrechtelijke handhaving (<i>Bor 7.2, lid 1</i>) 4. Gaan B&W in het beleidsplan VTH ook in op de uitvoering (lees: vergunningverlening) en handhaving van de Monumentenwet 1988 voor zover van kracht overeenkomstig artikel 9.1 van de Erfgoedwet (Wabo 5.1 en Bor 7.2 lid 1) 5. Geeft het handhavingsbeleid inzicht in de afspraken die door de bestuursorganen onderling en met de organen die belast zijn met de strafrechtelijke handhaving zijn gemaakt, over de samenwerking bij en de afstemming van de werkzaamheden? (<i>Bor 7.2, lid 7a</i>) 6. Bezien B&W regelmatig, maar in elk geval naar aanleiding van de evaluatie bedoeld in artikel 7.7, tweede lid, het vastgestelde VTH-beleid en passen ze dit in elk geval bij gebleken noodzaak zo spoedig mogelijk aan? (<i>Bor 7.2 lid 8</i>) 7. Maken B&W het VTH-beleid bekend aan de gemeenteraad? (<i>Bor 7.2 lid 9</i>)
Uitvoeringsprogramma	<ol style="list-style-type: none"> 8. Werken B&W jaarlijks het VTH-beleid uit in een uitvoeringsprogramma, waarin wordt aangegeven welke van de vastgestelde activiteiten zij het komende jaar zullen uitvoeren, waarbij zij rekening houden met de gestelde doelen en gestelde prioriteiten? (<i>Bor 7.3, lid 1</i>) 9. Gaan B&W in het uitvoeringsprogramma VTH ook in op de uitvoering en handhaving van de Monumentenwet 1988 voor zover van kracht overeenkomstig artikel 9.1 van de Erfgoedwet? (Wabo 5.1 en Bor 7.3 lid 1) 10. Gaan B&W in het uitvoeringsprogramma VTH ook in op de wijze waarop in het komende jaar uitvoering wordt gegeven aan de bestuursrechtelijke handhaving van de Wro? (Wro 10.1 lid 1) 11. Stemmen B&W het uitvoeringsprogramma af met de organen die belast zijn met de strafrechtelijke handhaving? (<i>Bor 7.3, lid 2</i>) 12. Stellen B&W het uitvoeringsprogramma VTH jaarlijks vóór 1 februari vast? (Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant art. 3, lid 1 en lid 2, onder b, en lid 4 en lid 6) 13. Maken B&W het uitvoeringsprogramma VTH bekend aan de gemeenteraad? (<i>Bor 7.3, lid 4</i>)

Onderdeel VTH beleidscyclus	Beoordelvingsvraag
Borging van middelen	<p>14. Zorgen B&W ervoor dat voor VTH:</p> <ol style="list-style-type: none"> de voor het bereiken van de gestelde doelen en de voor het uitvoeren van de aangegeven activiteiten benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd; de wijze van berekening van de benodigde financiële en personele middelen, bedoeld onder a, inzichtelijk wordt gemaakt; voor de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's van de eigen organisatie en de omgevingsdienst voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn en dat deze middelen zo nodig worden aangevuld of de uitvoeringsprogramma's zo nodig worden aangepast? (Bor 7.5)
Monitoring	<p>15. Bewaken B&W de resultaten en de voortgang van:</p> <ol style="list-style-type: none"> het bereiken van de gestelde doelen voor de eigen organisatie en voor de omgevingsdienst; de uitvoering van de uitvoeringsprogramma's van de eigen organisatie en van de omgevingsdienst? (Bor 7.6, lid 1)
Rapportage	<p>16. Rapporteren B&W periodiek over de uitvoering van de afspraken die door de bestuursorganen onderling en met de organen die belast zijn met de strafrechtelijke handhaving zijn gemaakt, over de samenwerking bij en de afstemming van de werkzaamheden? (Bor 7.7, lid 1, onder b)</p> <p>17. Evalueren B&W jaarlijks of de activiteiten die zijn opgenomen in de uitvoeringsprogramma's VTH voor de eigen organisatie en de omgevingsdienst zijn uitgevoerd en in hoeverre deze activiteiten hebben bijgedragen aan het bereiken van de gestelde doelen? (Bor 7.7, lid 2)</p> <p>18. Gaan B&W in het evaluatieverslag VTH ook in op de uitvoering en handhaving van de Monumentenwet 1988 voor zover van kracht overeenkomstig artikel 9.1 van de Erfgoedwet? (Wabo 5.1 en Bor 7.7)</p> <p>19. Doen B&W jaarlijks verslag aan de gemeenteraad van de wijze waarop in het voorafgaande jaar uitvoering is gegeven aan de bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens de Wet ruimtelijke ordening en de verlening van omgevingsvergunningen voor activiteiten als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a, b, c en g, van de Wabo? (Wro 10.1 lid 2)</p> <p>20. Stellen B&W het evaluatieverslag VTH jaarlijks vóór 1 mei vast? (Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant art. 3, lid 1 en lid 2, onder d, en lid 5)</p> <p>21. Maken B&W het evaluatieverslag VTH bekend aan de gemeenteraad? (Bor 7.7, lid 3)</p>

Wij hanteren de volgende beoordelingscriteria:

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet	De wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen aan de eisen en zijn tijdig vastgesteld.	Geen aanleiding voor monitoring. Waardering voor het behaalde resultaat.
Voldoet gedeeltelijk	De wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen grotendeels aan de eisen en één of meer van die documenten zijn niet later dan één maand te laat vastgesteld.	Ambtelijk contact over de tekort-komingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken met het college.

Beoordeling	Criteria	Toezichtintensiteit
Voldoet niet	De wettelijk verplichte VTH-documenten voldoen grotendeels aan de eisen en één of meer van die documenten zijn meer dan één maand te laat vastgesteld.	Ambtelijk en eventueel bestuurlijk contact over de tekortkomingen, inclusief schriftelijke vastlegging van de afspraken met het college.

Naast dit kwalitatieve oordeel, monitoren wij separaat of de lokale overheden de beleidsplannen, uitvoeringsprogramma's en jaarverslagen conform de wettelijke voorschriften tijdig bestuurlijk hebben vastgesteld.

Ten aanzien van het onderwerp 'Brandveiligheid gevels risicovolle gebouwen' is een aantal gemeenten nog bezig met het vervolgtraject richting gebouw eigenaren. In 2023 laten wij ons via de Brabantse Veiligheidsregio's nader informeren over de voortgang daarvan.

Door een omissie van de wetgever bij de aanpassing van het Besluit omgevingsrecht in 2017 in samenhang met de Waterwet, is er op dit moment geen juridische bevoegdheid voor de provincie(s) voor het uitvoeren van interbestuurlijk toezicht op de waterschappen als het gaat over naleving van de wettelijke procescriteria VTH. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt deze omissie hersteld. Tot die tijd is via een ambtelijke werkgroep Waterschappen afgesproken dat wij wel feedback geven aan de waterschappen over de VTH-documenten in lijn met de beoordelingen van de gemeenten.

4.4 Water

De organisatie van het toezicht op de wettelijke taken van het waterschap zijn voor 2023 op dezelfde manier ingericht als in 2022:

- **Beoordelingskader:** per doel kaderen we de wettelijke hoofdtaak van het waterschap in. Daarbij bepalen we de vragen die gesteld moeten worden om te kunnen beoordelen of er voortgang wordt geboekt bij het bereiken van die gestelde taak. Het antwoord op de vragen geeft ons het inzicht of de waterschappen in control zijn.
- **Informatiearrangement:** per doel bepalen we welke achtergrondinformatie nodig is om deze vragen te beantwoorden. Als er vanuit de monitoring op de voortgang van het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 al rapportages gemaakt worden, sluiten we daarbij aan en vragen we geen extra achtergrondinformatie.

Op basis van deze uitgangspunten vragen wij per jaar aan het waterschap een overzicht van de stand van zaken. Wij zien dit als een bestuurlijke samenvatting, speciaal gericht op toezicht en de invulling van de wettelijke taken met informatie over:

- de mate van realisatie van de wettelijke taak per gesteld beleidsdoel: zijn de taken juist vertaald in een actieprogramma/is een programma/planning vastgesteld en ligt de uitvoering op koers;
- de mate van realisatie: factoren of knelpunten die de realisatie belemmeren/mogelijke maatregelen om de gesignaleerde knelpunten op te lossen in een samenvattende toelichting;
- in welk rapport nadere informatie te vinden is over de toelichting.

Als basis gebruiken wij daarvoor onderstaand format:

Indicator / Doel	Opgave	Planning	Resultaten	Voortgang	Toelichting voortgang	Informatie-arrangement
Basis op orde: WBP9, Keur, Legger, Peilbesluiten				Rood / oranje / groen	Waarom is het rood / oranje / groen	In welk rapport is achtergrondinformatie te vinden?
Waterveiligheid Reg. keringen						
Waterveiligheid calamiteitenplan						
Waterkwantiteit Regionale wateroverlast						
Waterkwaliteit KRW10						
Waterkwaliteit zwemwater						

Met het ingevulde format geeft het waterschap zelf aan of het, voor wat betreft het *‘doelmatig en samenhangend regionaal waterbeheer’* zoals in de Waterwet bedoeld, in control is.

Bij waterschap Rivierenland is dit format geïntegreerd in de rapportage, die wordt opgesteld voor de vier provincies die binnen het beheersgebied zijn gelegen.

Op basis van deze rapportage wordt in elk geval per waterschap één keer per jaar in het tweede kwartaal op ambtelijk niveau een gesprek gevoerd. Aandachtspunten daarbij zijn:

- of de informatie op orde is;
- het signaleren van zaken die goed gaan;
- het signaleren van factoren of knelpunten die de realisatie belemmeren;
- op welke wijze knelpunten worden opgelost;
- de follow-up en afspraken over vervolg.

Met de komst van de nieuwe Waterbeheerprogramma's van de waterschappen, die vanaf 2022 geldt, wordt gekeken in hoeverre het format voldoende aansluit en of er behoefte is om andere belangrijke ontwikkelingen hierin op te nemen.

Op basis van de resultaten per waterschap wordt beoordeeld of een toezichtgesprek op bestuurlijk niveau noodzakelijk dan wel wenselijk is. De resultaten van de toezichtgesprekken worden besproken in de vergadering tussen Gedeputeerde Staten en de Noord-Brabantse Waterschapsbond (GS-NBWB).

⁹ De afkorting WBP staat voor Water Beheer Programma.

¹⁰ KRW is de afkorting van Kader Richtlijn Water.

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl